

„Minka zná —.“
 „Sukati pletivo in šivanko. Bele roke ima kakor mestna gospa.“
 „Sam sem jo že videl na njivi.“
 „Ker te hočeta ženski ujeti, verjemi.“
 „Oče, to ali pa nobene!“
 „Tako je govorilo pred teboj že sto in sto lahkomišelnih mladih mož.“
 „Zakaj mi jo tako grajate?“
 „Sam sem videl, ko je Egon zgrabil tvojega očeta in ga davil. Bil je jezen na njega samo zato, ker je ‚človeški ris‘ snubil tvojo mater, a ona ga ni marala, kakor ga ni maralo nobeno pošteno dekle naše župnije. Ta-le Mešičkova ga je vzela, ker — ker je ni maral nihče drugi. Pomisli: svojo mladost je preživela tako — tako — na ptujem in iz ptujine je prinesla domov denarje; rajni Egon je bil pa mož, ki je znal denar veliko bolje uživati kakor skrivati. Tako je!“ Recelj je nehal in dvakrat trikrat pomignil z obrvmi.
 „Toda oče, veste-li, kaj je ljubezen?“ vpraša ga Andrej mehko in skesano.
 „E, kaj tisto! To je kakor poletna vročina: greje, pari, peče, in zopet: pari, greje in neha, pa imamo jesen na hrbtu. — Ti si s tem nakoplješ materino prokletstvo in Mešičkovo Meto; to je pa živa nesreča, verjemi.“ Zopet je Recelj blisketal z obrvmi kar najspretnjeje.
 Mladi Prašnik je molčal in začel premišljati...
 Huda zima, slaba pota, neugodno vreme, morda so tudi tastove in materine besede zalegle v Andrejevem srcu toliko, da se je sra-

moval javno obiskovati logarico na Jelovem vrhu.

Le kadar je mogel, je smuknil iz vasi ter hitel k svoji izvoljenki. Koliko je pa resno mislil na ženitev, to se dá težko povedati.

Toda žensko srce je občutljivo. Prej kakor je mislil Andrej, slutili sta logarici nevarnost.

„Ali misliš, da zahaja zastoj v hišo?“ rekla mu je neki večer Minka. „Mož draži tvojo mater, da bi jo spravil, če bo mogoče, še pred najino svatbo iz hiše — k sebi. Vdovec je star vdovec, tvoja mati pa ni brez cvenka; sirota boš ti, če se izpolnijo Recljeve želje.“

„Dvomim, da bi Recelj namerjal kaj takega. Moja ljuba Minka, jaz ga poznam prav dobro.“

„Vendar ne zadosti. Že vsi govoré o tem, da te je on pregovoril, ker si tako mrzel. Oh, jaz sem pa prav v tem času na poti nesreče. Sram me je, da ti to pravim že drugič. Osramočena, zapeljana, izdana sem.“

Andreja je to ganilo, da ji je pritrdil in ponovil vse obljube. Ko se je vračal, sklenil je trdno, kolikor možno redko obiskovati Jelov vrh. Prepozno! A gorjé mu, kdor hoče krivdo poravnati s krivdo.

Res ga ni bilo potem k logarici kake tri tedne, a tisto nedeljo potem je prišel k Prašniku deček s pismom in, ker Andreja ni bilo doma, izročil je je materi; povedal pa je, da je poslan z Jelovega vrha. Starica je pogledala list, urezala dečku kos kruha in rekla: „Je že prav!“ Deček je odšel in pismo je zgorelo v peči.

Opoldne pa so imeli v Prašnikovi hiši zopet nemirno kosilo. (Dalje.)

Kako je učenec oženil mojstra.

(Dogodba. — Spisal Vekoslav.)

Vsak človek ima skrbi in srčne želje, ki ga vznemirjajo. Gotovo je pa tudi, da ima izmed množice želj še poglobitno željo, ki presega vse ostale. Tako je tudi Pavel iz Črnilske vasi že od nekdanj srčno želel, kar se mu je slednjič izpolnilo, čeravno samo deloma. Vzel ga je bil mojster Miha v svojo kovačnico, da se pri njem izučí kovačije, ki ga je tako mikala. Toda le deloma se je Pavlu izpolnila želja, zakaj mojster Miha je bil čuden mož, ki ni maral nikogar pri svojem opravku. Zato je črtil svojega učenčka Pavla, kateri se mu je s prošnjami le vsilil v delavnico, in gledal je, kako bi se nadležneža iznebil. Ker ga pa kar naravnost ni hotel zapoditi, hotel ga je k temu prisiliti s slabim ravnanjem in mučenjem. Toda, ko je bila sila največja, zgodilo se je, da je Pavel mojstra

spravil nevedé za vselej v boljšo voljo. Pa da čujemo, kako se je to dogajalo!

I.

Jaz od njega dosti vén,
 Ka je črni kak vogljén.

Nar. pesem.

Vabljev popoldan je bil nekoč o božiču. Vse je kazalo, da bo ta slovesni praznik obhajal svoj veličastni vhod v beli snežni obleki.

Prav lepo je bilo vse Črnilo opravljeno, ker so ponosne hiše tako oblastno stale sredi poljane, bliščeče se v solnčnem svitu. Kljubu lepemu vremenu pa vendar nisi mogel dalje videti, kakor od spodnjega do zgornjega konca vasi; zakaj kakor po letu večkrat tanka mreža

preprega žitna polja, tako je pol prozorna zimska megla spajala ostrešje z ostrešjem. Po vasi pa je bilo povsod živahno gibanje, dasi je bilo jako mrzlo; vedno je bil kdo na cesti, bodisi, da je šel obiskat soseda ali se je napolil iz vasi. Vedno se je čulo rezko škripanje po zamrzlem tiru.

Ko bi ti predstavljal posamezne črnilske hiše, moral bi kazati prav jednolična poslopja. Tu stanuje kmet, za streljaj od njega drug kmet, in tako je dalje po vsej vasi to poslopje podobno drugemu po stanovalcih in po zunanji podobi. V zgornjem koncu vasi se pač odlikuje županova hiša nekoliko od drugih, zato je pa druga, stoječa vstric županove na takozvanem Bregu (ki se ne šteje več prav k vasi), manjša, ker v njej stanuje le samica, pobožna Minka. Razven navedenih dveh je še samo jedno poslopje v Črnilu posebno različno od drugih. Niti skednja, niti hleva, niti druge shrambe ni pri njem videti, a pokrito je z opeko, česar ni pri nobenem drugem v vasi. To, lahko rečemo, javno poslopje v vasi je črnilska kovačnica, v kateri gospodari mojster Miha, slavni kovač.

Marsikomu se čudno zdi, da v vasi govorimo o kakem javnem posloju: pa kdor se hoče prepričati o tem, naj se le ustavi nekaj časa ob vzkrižpotju pri črnilski kovačnici, in videl bo, da je tako. Še ura ne poteče, da bi ne prišel semkaj kak vaščan in se tu ustavi. Ta prinese potrto ključavnico, da bi mu jo mojster Miha popravil, drugi naroči novih nožev, a tretji pride, da naj mu popravi voz. Če pa nima kdo drugega posla, oglasi se samo, da želi mojstru Mihi dober dan in si prižge z žerjavico svojo pipo. Tudi si tukaj prav dobro postrežejo oni, ki jih muči radovednost; saj se tu zvedó vse novice, ki so se zgodile v Črnilu ali tudi dalje po svetu.

V tem hipu, o katerem govorimo, je mojster Miha pred kovačnico gnetel s pomočjo učenca Pavla nov voz, ki si ga je bil preložil za to zimsko dóbo. Toda jedva se je lotil tega dela, kar je prišlo silnejše naročilo; treba je bilo zopet voz pustiti za poznejše čase. Ej, kako je kovača jezilo, da je ravno sedaj Črnilčan prignal svojo kobilo rjavko, da ji pribije nove podkve!

Kdor bi bil videl mojstra Miho, kako je podkaval razposajeno rjavko, rekel bi izvestno, da je bil mož na svojem mestu. Samo jeden prodirljiv pogled je zadostoval, in prav natanko je vedel, česa rjavki treba, na kateri nogi bo še veljala stara podkev in na kateri bo treba nove.

„Pavlasti, semkaj!“ zaklical je, in že je Pavel stal pred njim s stolcem, na katerem so bili žeblji, klešče in pile in kar je še potrebno pri takem opravku. Miha se je pa kretal okoli rjavke, da je bilo veselje gledati ga. Imel je

na svojih plečih že dobrih štirideset let, vendar je bil še jako gibčen. Naj bi bila rjavka še desetkrat bolj divja, kakor je res bila, to Mihi nič mari; tako spretno ni znal tisti čas v celem okrožju nikdo podkavati, kakor on.

Podkavanje je šlo naglo izpod rok. Kmet je privzdignil rjavki nogo in jo držal, laskaje se jej z najmilejšimi imeni, ki jih jej je kdaj dajal. Miha je med tem že rezal na kopitu dolgo vzrastli nohet, belil podkev v žerjavici, potem jo pa pribijal in zopet pilil; Pavel pa je moral biti hipoma tu in tam, kamor si je mojster Miha poželet, a še mu je bil pri vsem preneroden in predolgočasen, tako da ga je nejednokrat premeril bodeči pogled sajastega mojstra.

Miha je švigal od ognjišča do nakovala, od nakovala pa venkaj pred kovačnico in zopet k ognju ter je sedaj varil podkev, sedaj udaril s kladivom po njej, da so iskre poletele v sleherni kotič v zamazani kovačnici, in potem je namerjal podkev na nogo. In kako lepo je znal udarjati na nakovalo, da je odmevalo v najrazličnejših glasovih!

Torej je res poseben mož naš mojster Miha. Kakšen je v licu, o tem se v delavnikih, ko je ves sajast, pač ne dá naravnost soditi. Žive oči, katerim ne škodujejo ne pršče iskre, ne prah, ne oglje, so pa zanj vedno značilne. Mihe nikdar ne zebe pri delu, tudi po zimi ne; včasih celó povzdigne krepko roko s podvihanimi rokavi ter si izbriše s čela kapljajoči znoj; včasih pa si popravi onih malo brk, ki mu jih je Bog dal rasti pod ploščatim nosom.

Poleg ropotajočih cokol je pri Mihini opravi najjimenitnejši usnjeni predpasnik. O tem bi se dalo marsikaj povedati. Tega čudnega predpasnika se bojé poredni črnilski dečki kakor živega zlobca. Če se iz šole gredé pretepajo, treba samo, da zagledajo Mihin predpasnik, pa se vsa tolpa na vrat na nos razleti na vse štiri vetrove, ker hudi kovač jih trdo prime za lase, kadar kaj razsajajo. Taisti naš Pavel, ki se pri Mihi uči, vé prav dobro, kako je človeku pri srcu, če mojster Miha koga prime za lase, ker on zaužije pri njem dovolj take dobrote, ne da bi bilo treba za to storiti kaj posebnega. Tako se mu je primerilo tudi tega dné. Držal je stolec s kleščami in drugimi pripravami, ki jih je Miha potreboval pri podkavanju. Pa kaj, ko je preblizu podržal nos, češ da bi tudi on videl, kako se podkava! Mojster Miha se je zadel, rad ali nerad, kdo vé, ob stolec, da se je prevrgel in z ropotom razdražil rjavko. Prav pošteno je bil potem Pavel ozmerjan in njegovi lasje so morali poskušati mojstrovo moč.

„Žaba žabja!“ kričal je mojster Miha zopet nad njim, „pokažem ti! Ti boš za kovača!“

In ostreje kakor kdaj poprej je ubogemu Pavlu pretel, da ga spodi iz službe, ker ni za nič in se ne zna vèsti, kakor treba.

Da ni bilo hujše nesreče, za to je Pavel imel zahvaliti kmeta, ki je po dokončanem podkavanju potegnil iz žepa v suknji steklenico prave domače slivovke; ta je jeznega Miho vsaj nekoliko utolažila. Ne bi radi mojstra Mihe njemu na škodo opravljali zaradi njegovih manj dobrih navad, dasi ni bil in ni boljši, kakor tu pripovedujemo: samo jedno lastnost moramo odločno omeniti, da ga laglje spoznamo. Za največjo božjo dobroto smatra namreč Miha, kakor menda še marsikak njegov somišljenik, žganje. Žganje je tista sila, ki Miho potolaži v vsaki jezi, ako ga dobi zastonj. Toda zapravljivec zaradi tega Miha nikakor ni! Potegne ga, če ga dobi zastonj, a sicer ga ne pije; le če ga tare kaka posebna jeza, prinese mu Pavel merico od pobožne Minke za njegov denar.

„Miha, kdaj se boš ženil?“ vpraša kmet med drugimi opazkami, kakor da bi hotel reči: „Zakaj bi ga pa ne podražil zopet malo, saj ni nevarnosti, ker sva ravno pri pijači?“

Pa li mislite, da je Miha odgovoril kaj posebnega na to hudomušno vprašanje? Ne, samo smejal se je. Z obraza pa mu je bilo videti, da se mu zdé nepotrebne vse take skrbi, ki bi se tikale njegove ženitve. Mojster Miha se je zanimal samo za steklenico, dokler ni bila sčasoma popolnoma lahka in prazna.

Rekli smo prej, da mojstru Mihi ni preveč mil njegov učenec Pavel, a še manj priljubljene so mu ženske na tem božjem svetu. Vendar nobenemu izmed teh pojavov ne vemo posebnega vzroka. To je v obče znano, da Mihi nikdo ne more omeniti dolgočasnejše stvari, kakor če mu reče, naj bi se ženil. To se zdi Mihi deloma nemogoče, deloma pa tudi nepotrebno. Naj pa pové, kdor je toliko pameten, kam naj bi si neki Miha dejal ženko, ako bi mu Bog že katero odločil? Mar naj jo čuva v kovačnici? Niti ta ni njegova, ampak je črnilske občine: kamo-li, da bi imel za njo dostojno hišo? Sploh pa méni, da žene v svojem domu ravno tako lahko pogreša, kakor bi lahko pogrešal nadležnega Pavla.

V takih mislih je Mihi sčasoma slivovka potekla in kmet Črnilčan je odgnal rjavko. Na to sta Miha in Pavel še nadaljevala svoje ognjeno delo. Toda naj sta varila obroč ali pa sta popravljala motike ali sekire, nikjer ni ravnal Pavel tako, da bi bilo po volji sitnemu mojstru.

„Eh, žaba!“ pravi slednjič Miha, hotéč biti vsaj nekaj hipov sam svoj, „hajdi, stopi si po sani, nekaj boš peljal.“

Kmalu je bila na Pavlove lične sani naložena nova železna peč, ki je bila prav okusno

napravljena po najnovejšem načinu. Bila je izreden izdelek Mihine kovaške umetnosti. Lepo se je lesketala, stala na tankih nogah in imela ob stranéh lično izdelana vratca. Gotovo bo ž njo posebno zadovoljen oče župan, kateremu jo je namenil mojster Miha. A Miha tudi pričakuje za njo poleg poštene plače, da ga za posebno dobroto županovi povabijo čez božične praznike k sebi in mu tiste dni ne bo treba peči krompirjev in kuhati prosene kaše; saj ta vendar ne more biti vedno na mizi, dasi je dobra.

Pavel je žalosten napravljaj svoje sani in z vso silo se je zadrževal, da se mu niso udrle debele solze po licu; saj je vedel, da ga mojster zato odpravlja, da bi mu ne delal napote, ki mu je ni treba.

Že je bila peč v redu naložena, in mojster Miha je še za slovó dolgo na njej pasel svoj radostni pogled, predno je Pavel odrinil s tvorom.

A tu se Miha še nečesa spomni in pravi Pavlu, smejé se:

„Med potom se še oglasiš na Bregu; to-le jej oddaj, tisti Minki!“

Po teh besedah pa je mojster Miha položil na sani še drug proizvod svojega obrta. Ploščat obroč z držajem in še neko navlako je Miha namenil Minki. In ob tem se je prav škodoželjno muzal.

„Pavel, odlóži torej to pri Minki“, pravil je. „Pa povej še, da to ni vsakdanje delo, in da bi se takšna stvar ne posrečila iz dobra kateremu si bodi mojstru. Samo njej sem naredil kaj posebnega, ker sva si dobra. Ali čuješ, Pavel, reci jej vse to, kar pravim. Pa lepo jo pozdravljam in se ji priporočam; reci tako!“

Pavel pa je v svojih dušnih bridkosti samo kimal, da hoče storiti; a če bi se bil vprašal, ne bi bil vedel vsega, kar mu treba storiti in reči.

„Čuj, Pavel!“ spomnil se je mojster. „Reci še, da sem jej stvar naredil in jej pošiljam zastonj! Zastonj! veš, ker je ravno ona. Povej tako!“

Potem pa se je obrnil k ognjišču ter gonil meh, a poleg tega se je smejal kakor norec. Pavel pa je med tem časom že bil izginil po cesti.

Že davno je Minka pri Mihi naročila dober in močen skopec za podgane, ki so ji v slednjem času doma delale vedno nevoljo in škodo. Pa v obroču, ki ga je mojster Miha Minki ravnokar poslal po Pavlu, spoznal bi jedva kdo pošten skopec. Tako velikansko in čudno je Miha to stvar izdelal. Tega pa ni storil morebiti zato, ker bi bolje ne vedel, ampak hotel je Minko do skrajne meje razjeziti, ker so ga vedno ž njo dražili, a on je mislil o njej, kakor o vsaki

drugi ženski: Ako bi me tudi lahko vzela brez škode, pa je preimenitna za me in me neče; zato pa tudi jaz ne bom za njo prstov stegoval. Sedaj pa naj ljudje izprevidijo, kako neumne so njih marnje!

Pavlove sani so gladko smukale po sklizki gazi. Pa Pavla danes to ni veselilo, niti se ni tega domislil. Pozabivši ves ostali svet je ihté premišljal le o svoji žalostni usodi in neizpolnjeni srčni želji, pa o mojstrovi neizrekljivo slabi volji.

„O ti moj Bog, ali sem res tako neroden in neumen, da me po vsej sili hoče zapoditi?“ Tako je vprašal sedaj pa sedaj sam sebe. Toda

pogum velja! Trpeti hoče in prositi svojega velikega priprošnjika svetega Pavla, da mu pomore v stiski.

Snežena poljana se je bliščala v solnčnem svitu, kakor da bi bila posuta z biserji in dragulji. Po ledu sredi livade so se hrumé in veselé se sankali vaški otroci, deloma Pavlovi vrstniki, a Pavel sam ni danes za vse to nič maral. Sam v sebe zamišljen je vlekel za seboj drčeče sani, tako da je pozabil, kaj mu je bilo naročeno, in je pustil župana vstrani ter ubral pot gori proti Bregu, da peč zapelje k pobožni Minki, ki tam-le zgoraj stanuje in samotari.

(Dalje.)

Vzori in boji.

(Po prijateljevih pismih priobčil Jož. Ošaben.)

(Dalje.)

57. Božične počitnice. — Gromova povest.

O božičnih počitnicah . . .

Dragi prijatelj! Še nekaj ur, in staro leto bo izdihnilo, meni nikakor ne v žalost; vendar, predno se to zgodi, naj napišem ta-le list, Tebi v razvedrilo, staremu letu v slovó.

Celih sedem dnij že uživam božične počitnice. Hej, kako mi teknejo! Sedaj se maščujem za vse one bridkosti, katere sem prestal v Ljubljani, ko sem moral tolikokrat zgodaj vstati, pa sestri k mizi in delati — matematiške naloge. Sedaj imam mir pred njimi in brez skrbi spim do belega dne. Vrh tega se o teh praznikih res cesarsko gostimo. Ljudje so tukaj namreč prav dobri in imajo to navado, da skoro od vsake hiše prinesó tudi v šolo koline, kadar zakoljejo. In tako se je napolnila naša shramba za jedi s klobasami in klobasicami, mesenimi in jetrnimi, pa tudi kašnatimi. Zaradi tega se nikar ne čudi, če ti pravim, da sem se zredil doma in da se mi je začela koža skoro svétiti, prav, kakor poje Horac, kje, ne vem; navêdel nam je njegove besede parkrat gospod profesor latinščine:

Me pinguem et nitidum bene curata cute vises,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

No, v Ljubljani bo že zopet obledelo lice, saj tam imajo take bele barve dosti, posebno pa dijake mažejo ž njo. Morda ima odtod priimek „bela Ljubljana“? Pa bodi temu, kakor hoče, prav nič me ne vleče nazaj. Najrajši bi videl, ako bi nam minister podaljšal počitnice vsaj še

za nekoliko dnij. Kako sem si jih pa tudi zaželel — teh božičnih počitnic! Utrujena živina si ne more tako zaželeli hleva, kakor sem jaz želel počitnic. Ali pa je to kaj čudnega? Saj trpi včasih ubogi dijak huje nego živina. Zlasti pred počitnicami je bilo grozno: narediti je bilo treba slovensko in nemško domačo nalogo, potem smo pa še v šoli pisali vsak dan kaj, latinsko ali grško ali pa — matematiko. No, za matematiko smo imeli gotovo najpripravnejšo uro: bila je predzadnja pred počitnicami od 2. do 3. ure popoldne, ko so bile že vse naše misli domá; — ná, pa piši in beli si glavo z jednačbami in krogi in trikotniki, kakor da se ti gré za večno izveličanje. Dijak je res pravi trpin; dobro, da nas vsaj Slomšek tolaži, ko pravi, da

Le trpljenje naših dni
Nam veselje posladi.

Zadnji teden mi učenje že ni kar nič več dišalo. Pa kaj ti to pripovedujem, saj vem, da se je tebi godilo prav tako. Dijaška narava je menda povsod ista. Moj mali sostanovalec, učenec četrtega razreda, je že pred štirinajstimi dnevi preračunal ne samo, koliko ur bo še v Ljubljani, ampak tudi, koliko minut. In za vsako minuto se mu zdi škoda, ki jo preživi tukaj. Misli si namreč:

Minuta zamujena
Ne vrne se nobena.

In skoro tako sem si mislil jaz tisti dan pred počitnicami. Salust se mi ni zdel še nikoli tako pust kakor ono zadnje dopoldne; pri Homerju pak sem gledal skozi okno, kako nale-

Kako je učenec oženil mojstra.

(Dogodba. — Spisal Vekoslav.)

(Dalje.)

II.

Stara sem samičica,
Zarjavela dvičica.

Prešern.

V tem času, ko se je v Črnilu dogajalo to in drugo, kakor smo pripovedovali, sedela je pobožna Minka gori na Bregu v svoji izbi za snažno mizo. Polne roke je imela dela in, kar je še imenitnejše, polno glavo vznemirjajočih mislij, ki so jo zadržavale v samotnem zatišju.

Minka se je že postarala, in ne vé se, kako dolgo je že samotna gospodinja na Bregu. Če bi bila nekoliko lepša, kakor je bila v resnici, nakopala bi si bila baje že čisto gotovo moža na vrat; ali to mnenje ni ravno splošno. K njeni prav čedno postavljeni hiši je pripadal še velik kos njive, nekaj travnika in obširen gozd ob vznožju Brega, torej vse skupaj pošteno posestvo. Toda svoje dni so o Minki pravili, da ima vse prenežne ročice, ki nikakor niso ustvarjene za poljske opravke. In to se nam zdi najresničnejši vzrok, zakaj je Minka ostala samica. V tej važni stvari se lahko oziramo na besede Minke same, ki trdi, da bi nikdar ne vzela moža, če bi tudi s kočijo prišel ponjo. Pravi, da se je že od nekaj odločila, da ostane vedna devica, ker je Bogu tako najbolj všeč. Ker je Minka marsikomu povedala ta lepi vzrok svojega samskega stanú, začeli so jo najprej hudomušnejši sovražniki, a potem že v obče vsi Črnilčani nazivati pobožno Minko; ona je pa bila vedno stanovitejša v prepričanju, da ji gre ta priimek po vsi pravici, pred Bogom in pred ljudmi. Seveda je bilo tudi nekaj nevoščljivcev, ki so jo hoteli pripraviti ob ta častni priimek, češ, da pije tu pa tam žganje, kar se ne strinja z njenim priimkom. Na tak način so peli (toda šele v poznejših letih njenega krčmarenja) o njej pesem, ki se je tako začnjala:

Minka kovačeva
Pila, nič plačala.
Pil bi še vsak hudič,
Plačal pa nič!

„Pobožna“ Minka z Brega namreč že od pamtveka krčmari z domačim vinom in s ponarejenim žganjem; slednjega toči zato, ker se je prepričala, da ga imajo pivci često rajši, kakor izvorno domačo kapljo. Obojo pijačo hodijo

Črnilčani precej pogostoma pokušat; premožnejši kmetje si naročajo po bokal vinca, a starejši pijejo o priliki merico žganja. Vendar Minka pravi, da njena glavna skrb ni krčmarenje, ampak so drugi imenitni opravki.

Pred vsem pa naša Minka prav posebno dobro ume napravljati umetne šopke, vence in golobe, ki se obešajo na strop, da predočujejo tretjo božjo osebo. Ves kraj preskrbljuje s takimi svojimi umetnimi proizvodi, tako, da ji neprenehoma, zlasti v predpustnem času, prihajajo naročila, naj to in drugo naredi za svatovščino ali pa za cerkveno olepšavo. Ravno s tem se pa še bolj razširja o njej sloves, da je pobožna.

Mnogo opravka ima Minka tudi z gospodinjami, ker kupuje in prodaja v daljne kraje kokošja jajca in še druge podobne malenkosti. V zadnjem času pa se ji je vsa ta delavnost zazdela še prejednostranska, in skrbno se je začela pečati z mislijo, kako bi mogla svoje krčmarenje, oziroma kupčijo, razširiti in izpopolniti, da bi ji prinašalo vse skupaj več čistega dohodka.

„Kaj bi bilo“, vprašuje se že nekaj tednov sama sebe, „ko bi na veliko kupovala in prodajala po okolici piščeta, purane in kopune in, kar je še podobnega?“

V take važne misli se zataplja Minka že nekaj dnij, a ničesar še ni mogla skleniti. Pa tako je premišljevala tudi onega dné, o katerem tukaj govorimo. Delala je šopke za svatovščino, ki se bo vršila nekje v spodnjem koncu Črnila, kamor so bili Minko za okrašanje svatov osebno povabili. A lične škarjice se ji danes niso tako urno vrtele med drobnimi prsti, in sploh se ji stvar ni hotela nič prav posrečiti, ker je bila s svojimi mislimi daleč proč.

Saj pa Minka tudi res danes kar ne more strpeti dalje časa za mizo pri delu. Sedaj pa sedaj popusti škatlje z raznovrstno žico, s tankim dragocenim platnom, z različnimi, nenavadnimi papirji in jagodicami za šopke ter se zmuzne preštrevat po jerbasih jajca, za koliko desetih jih ima nabranih. Skrbno izračuni zapisnik dolžnih popijalcev, sedaj premišljuje, koliko dobička bo za tekoči mesec. Slednjič skrivnostno pogleda po sobi na okrog in s tresočimi rokami odpre novo omaro, potem pa skrbno zatvorjeni skriti predalček v njej. Pa z nepopisno slastjo prešteje svetle srebrnjake,

ki jih je prikupčevala in prištedila. Precèj jih je bilo, a bilo bi jih lahko še več!

V tem hipu pa se je od zunaj zaslišal glas, in kakor da jo je strela ošinila, pospravi denar in ga zaklene; šele tedaj odgovori na prijazni pozdrav strica Štèfa, ki je ravnokar vstopil skozi vežna vrata, dobrohotno klicaje: „Dober dan!“

Vstopivši gost je možiček upognjene rasti z lulo v ustih in gorjačo v roki. Sicer se pa marsikaj na njem ne vjema z opravo moža, ki ima vsega za potrebo. Stari vstrajni klobuk z malo oškodovanimi krajniki še ni bil preveč nasproten občemu vkusu, a s kožuhom je bilo že drugače: razven zaceljenih ran je imel še tu pa tam po hrbtu in ob rokavih kako tako, ki je zahtevala poprave.

Pa kaj bi bilo vse to? Iz nagubančenega obraza še lahko beremo druge notranje stiske, ki jih dobri Štèf trpi v svojem nezadovoljnem želodcu, kateri hoče olajšujočega krepila.

„Frakeljček mi ga daj! Minka, samo frakeljček! Pa dobro meri!“ velel je starec dobrodušno in svoj hrbet prislonil k peči.

„Žejni ste Štèf, žejni; že vidim“, pravi Minka, pa mu podá merico. „Toda je-li tudi kaj okroglega z vami“, nadaljevala je s prikritim očitanjem. „Tri imava še na računu, kakor veste.“ In smehljala se mu je.

„Oj jej!“ pravi Štèf tolažljivo: „Minka! Pobožna Minka, čuj, čuj, slabo si pobožna, ker si tako sitna in natančna! Kaj bi tisto? Saj še ne umreva danes ali pa jutri. Ali misliš, da že umreva?“ Tako je Štèf blebetal in je vprašajoč pogled naravnal v Minkin obraz.

„No, ne tako! striček“, opravičevala se je, „saj tako ne mislim, Bog ne daj! To samo tako menim, da bi bilo vse bolj v redu, veste, Štèf; sicer ste pravi mož, striček!“

Tako se je pogovor pletel med črniskim Štèfom in postrežno Minko. Štèf je marsikatero žalostno povedal z veselimi besedami, pred vsem pa, kako slabo se godi po svetu, če človek nima nič svojega. Stari Štèf je pač nekdam imel, a sedaj je prišlo vse drugače. Vse posestvo je prepustil otrokom, a sam sebi je izgovoril le kót in, kar je neobhodno potrebnega. Pa kaj, ko ljudje nečejo spoznati, da je žganjček tudi potreben!

„Kaj ti maraš, Minka?“ pravil je Štèf sedaj pa sedaj. „Dobro ti je, bogme! pa saj si tudi dobro gospodariš, to se mora priznati“, pripomnjeval je.

„Tu imate še jednega“, odvrne mu na tak govor postrežna Minka ter mu podá še jeden frakeljček. „Tega ne bom pripisala“, pravi, „ampak ta je kar tako.“ — Všeč so ji bile Štèfove besede.

Da bi se pa odškodovala za to dobroto, prepusti se naša Minka zopet svojemu prejšnjemu premišljevanju, ki ji ni dalo mirú, in sama ne vedé, kdaj, razložila je razumnemu in izkušenemu starcu svoje domišljave načrte o razširjanju kupčije.

„Jejmene, Minka, skrbna si pa, skrbna!“ za-trjeval je ta z navdušenjem. „Saj boš pa tudi še obogatela, da ti bomo vsi zavidali, Minka! Pa prav je tako. Le pomôzi si, kjer se dá!“

„Toda Štèf!“ vpraševala je Minka v jedno mer, „kako bi se ta stvar uravnala? Kako bi pač — tu imate Štèf še jedno merico boljšega — kako bi bilo treba početi? Svetujte!“

In Štèf je z vso resnobo mislil, kako bi se Minki v njenem položaju dalo najbolje pomagati. Izkušen je bil starec in vsakemu je želel v svojem nesebičnem srcu dobro. Če je pa tu zastopal nekoliko tudi svoje posebne namene, da bi na primer dobil še več pijače, to mu oprostimo, ker v toliko še pač vsak človek rad skrbi za samega sebe.

Kaj vse sta si v teh važnih stvareh govorila, ne vemo. Sklenila sta pa slednjič tako, da Minka uravna veliko izbo popolnoma za goste; vse si bo dala opraviti na veliko. Sama se preseli v zadnjo izbo, kjer doslej ni nikdo stanoval, četudi je bilo zanjo prostora dovolj. Poleg drugih novih naprav naj bi bila še ta, da gostje dobé pri njej tudi kaj za prigrizek, ako bi se komu poljubilo, in to bo popolnoma lahko, kadar začne Minka na svojo roko kupovati perutnino.

Le jedna težava se je pokazala pri celi stvari. V zadnji izbi, kamor bi se imela Minka po novem načrtu preseliti, ni bilo peči. Ta bi stala mnogo denarja, in Minka se je stroškov zbalala. A brez peči bi po zimi tamkaj ne mogla stanovati. To jedino je sedaj Minko vznemirjalo, ko je že zrla pred seboj svoj dom prenovljen in napolnjen z gosti, svoje bogastvo pa pomnoženo.

„Minka, ali čujete?“ klical je v tem nekdo že v drugič zunaj na dvorišču, ker prvega klica ni zaslišala niti Minka v svoji zamišljenosti niti Štèf, ki je bil poleg tega zatopljen v sladkosti Minkinega slivovca. Pred vrati je stal Pavel, učenec mojstra Mihe, in klical:

„Tu sem vam pripeljal od mojstra Mihe novo peč“, s temi besedami je kazal na obložene sani. „Dobro bo, če mi pomagata, da jo spraviva pod streho.“

Minka in Štèf sta se čudno spogledala, ne vedé, od kod taka krasna peč, saj nista nič vedela o tej stvari.

„Ej teta Minka!“ smejal se je Pavel posiljeno, menceč, da se ta dva ž njim norčujeta. „Vam mar ni po volji? Dobro, pa jo kar zapeljem nazaj! Toda ne vem, ali bi vam ne bilo

žal za tako lepo stvar. Take peči dela samo moj izkušeni mojster, da veste. Ves advent sva imela ž njo dovolj dela.“

„Za božji svet, Pavel!“ začudi se Minka, veselo iznenajena. „Pa se-li nista zmotila, ti in tvoj mojster? To vendar ne more biti moje. Jaz je nisem naročila.“

„Ali sem mar otrok?“ zjezil se je sedaj Pavel, „da bi ne pomnil, kaj so mi naročili? Ta-le dva šmenta mi je mojster velel peljati, peč k vam, a tega-le zasukanega hudirja k očetu županu. In tako je!“

Minki so se kar sline cedile; kako krasno peč bi to bila za njeno novo stanovanje v zadnji izbi, res, skoro da prelepa. Še predno je mogla misliti, da bi bila res njena, vzbudilo se ji je hrepenenje po njej, dasi jo je z druge strani vest strašila, naj ne poželi tujega blaga, ker ne vé, je-li res njeno. Nu, ali je pa res v tem morebiti kaka pomota?

Pavel je moral še jedenkrat povedati, da je dobil naročilo, peljati naloženi mu stvari k Minki in k županu. Spominjal se je sicer, da je bil v času naročevanja v žalostnem položaju, ko ni mogel prav premisliti, kaj se mu je reklo. Toda saj že pamet kaže, da ne more biti drugače. Minka sicer pravi, da je nekoč pri Mihi naročila nov in dober skopec za podgane, toda kar je Pavel še poleg peči pripeljal, bilo je popolnoma drugačno kakor so skopci, kakoršnih je Pavel oddal že mnogo. Ta skopec, če je res skopec, je bil tako velikanski, da bi se tele lahko ujelo vanj, kaj-li da bi to bilo za Minkine podgane!

„Pomote potem menda ni“, dejala si je Minka z negotovostjo, ker so se s tem strinjale njene želje. „Nekaj čudnega Bog menda z menoj namerja, ker za me tako skrbi“, tolažila se je po sili. Stricu Štêfu pa so slednjič gledé na to prišle popolnoma trdne misli, kar je kazala resnoba na njegovem obrazu.

„Spravimo peč pod streho, a fanta odpošlji. Če ti je za srečo, slušaj me, in kmalu boš videla, kaj vse to pomenja.“ Te besede ji je Štêf govoril s takim prepričevalnim glasom, da sploh ni mogla več dvomiti.

In peč so spravili Minki v zadnjo izbo.

„Ali je Miha tudi kaj naročil“, vpraša še Štêf odhajajočega Pavla, zakaj zdelo se mu je, da je pač moral vsaj kako besedico sporočiti s svojo čudno pošiljatvijo vred.

„Jej para, pa res“, domislil se je Pavel, „kaj je pa bil rekel? Da, rekel je, naj teto Minko pred vsem prav lepo pozdravim v njegovem imenu, nadalje pa, da je ta peč zastonj, to je, da vas ne stane ne beliča, ker ste ravno vi, Minka! Pa ne hudujte se, da sem bil pozabil na to!“

„Kaj?“ vprašala je Minka, strmeča in zmedenjena, a Štêfu se je obraz prijetno razjasnil kakor večerno nebo po soparnem dnevu. Še jedenkrat je Pavel ponovil vse mojstrove besede, potem pa je šel.

„Čudna Minka to“, pravilo mu je nekaj, ko je odhajal s sanmi dalje po cesti, a pri tenu mu je prišlo na misel, kar so o Minki včasih hudobneži pripovedovali, da se ji namreč včasih v možganih malo zamegli. „To so čudni ljudje!“ mrmral si je. „Tako krasno peč je dobila, a še spoznati je neče za svojo. To bi bilo lepo, da bi jaz ne vedel, kaj je skopec in kaj ni, kakor je nekaj blodila. — Pa desetico bi mi bila lahko dala, ker sem ji težko privlekel to stvar na Breg.“ Udal se je svoji nevolji in šel dalje proti županovim, da še tam opravi naročilo, a nesrečnež se še domislil ni, kako zmešnjavo bi utegnila njegova nepazna pozabljivost povzročiti, ker je ravno iz tega vzroka delal vse drugače, kakor mu je bil naročil mojster.

„Minka“, začel je sedaj Štêf s povzdignjenim glasom in prav slovesno, „Minka“, rekel je, „sedaj mi pa pred vsem obljubi, da hočeš poslušati svet. Stôri to Minka, in kakor mi gotovo Bog pomagaj, boš srečna.“

„Ej, Štêf“, odgovori ona, „ne bodite čudni! kako bi vas ne slušala, ker vem, da ste modri in mi želite dobro? Le povejte!“ Nestrpno je pričakovala, kaj ji poreče.

„Minka“, nadaljeval je oni, „dobro je to. Vem tudi, da imaš cvenka za tako podjetje. Toda povej mi, kaj bi pa rekla, če bi ti povedal za nekoga, ki ti hoče z veseljem darovati nekaj stotakov, in ti vsoto pomnoževati dan na dan? Minka, ali bi ti to ne bilo všeč? Samo da bi tudi ti hotela nekaj obljubiti za tak dar!“

„Pa Štêf!“ rekla je proseče, „kaj pa govorite? Povejte no jasno, kaj menite!“ In na videz mirna je pričakovala skrajno nepotrpežljivo konca.

„Minka, ali ne čutiš, da ni prav, da si tako sama na svetu, tako sama? In za koga se trudiš, ko boš vendar morala umreti, in s seboj ne moremo ničesar nesti? Veš-li, kaj se mi pri tebi zdi potrebno? — Omôži se Minka, to ti pravim!“

Po teh besedah je svoj pogled zmagovalno nameril v Minkin obraz, a ta je drhtela in zavpila:

„Za božjo voljo, Štêf, kaj sem zagrešila, da mi tako govorite? Pustite me vendar, ostati hočem devica! Kaj bi ljudje rekli, če bi se še na svoje stare dni možila? Za Boga, to bi bila sramota!“

Tarnala in moledovala je, kakor da bi hotela izbrisati Štêfove besede. A vse zastonj, šele sedaj

je ta dobil tem večji pogum in tudi on je vpil kar v jedni sapi:

„Sramota je, Minka, sramota! A kaj-li? To, da ne delaš po božji volji. Ali ni sam Bog Adamu dal Eve za ženo? Za kaj ste pa, ženske, če ne, da bi se možile? Ne zameri, Minka! Nisi tako pobožna, kakor se o tebi misli. Veseli te, kar druge veseli. Krajcarje imaš morebiti celó rajša kakor kdorsibodi drug. Zato pa moraš tudi živeti, kakor drugi živimo. In kaj li misliš, da ne vem, kar že drugi ljudje davno vedó, da te ima mojster Miha jako rad, in da te želí za ženo? Zakaj bi sama sebi škodovala in bi

njemu delala žalost? Vzemi ga, ne bo ti žal! Zapomni si, Minka!“

Ali „pobožna“ Minka ni hotela o tem ničesar čuti, da bi jo kdo imel rad; vsaj videlo se je sedaj tako.

„Minka!“ vpil je Štêf še jedenkrat, „ne izkušaj Boga! Miha naj bi te ne imel rad! Kaj li nisva prej govorila, da ti treba v zadnjo izbo peči? In glej, ali ti ni Miha te želje izpolnil, predno si mu jo povedala? Kakor ti je to storil, tako ti bo pomogel ob vsaki priliki, kadar se vzameta. In sedaj si še upaš reči, da ni božja volja, da se združita?“ (Konec.)

Vzori in boji.

(Po prijateljevih pismih priobčil Jož. Ošaben.)

(Dalje.)

58. Smrt mladega, nepoznanega pesnika. — Na pustni torek. — Šenoina pesem. — „Der Bettelstudent.“ V gledišču. — Profesor Heinrichov izrek. — „Dijaška smrt.“

... svečana ...

Dragi prijatelj! Tako me ni ganilo še nobeno pismo, kar sem jih dobil od tebe, dragi Josip, kakor poslednje, ki sem je prejel včeraj. V Ljubljani norijo danes pustne šeme; na vsakem oglu je nabito kako vabilo k pustni zabavi, k „plesnemu venčku“ in kar je še takih lepih imen. Hebeant sibi! ne zavidam jim. Nekateri sošolci so me silili, naj grem ž njimi na izprehod do Save in tam se s potoma oglasimo pri Alešu na Ježici, kjer imajo izvrstne klobase in rujno, homersko vino. Toda meni danes ni do vsega tega: Tvoje pismo mi ne gre iz glave. Smrt ženijalnega Frančiška H . . . . . a, ki mi o njej poročáš, pretresla me je tako, da sem ves otožen in pobit. Kak veleum je šel ž njim s svetá! Slovenec res nima sreče! Videl sem rajnika jedenkrat v Ljubljani. Zanimal sem se zanj živo, ker si mi tolikrat pravil, da je največji talent na vaši novomeški gimnaziji, zlasti pa da mu v slovenščini ni para. Gotovo še pomniš, da sem kar požiral Tvoje besede, ko si mi pravil o njem, kako piše krasen, jedrnat jezik in da zna Prešerna skoro vsega na pamet, pa da so mu srbske narodne pesmi znane kakor malokomu, da je prečital slavne ruske pesnike Lermontova, Puškina, Turgenjeva in Njekrasova v izvorniku. Njekrasov je bil — praviš — njegov ljubljenec; morda zato, ker je opeval samo gorjé, bedo, uboštvó, ki ga je trlo vse žive dni,

dokler ga ni strlo. Pesnik pripoveduje vse to v pesmi „Muza“, kjer pravi, da mu ob zibelki ni stala vesela Muza, ljubeznivo pojoča, ampak Muza žalostna, spremljevalka žalostnih siromakov:

Njet, Muzy laskovo pojušče*j* i prjekrasnoj
Nje pomnju nad soboj ja pjesnji sladkoglasnoj.

No rano nado mnoj otjagotjelji uzy
Drugój, njelaskovoj i njeljubimoj Muzy,
Pječálnoj sputnjicy pječálnyh bjednjakov,
Roždjenyh dlja trudá, stradanja i okov, —
Toj Muzy plačušče*j*, skorbjašče*j* i boljašče*j*,
Vsjočasno žaždušče*j*, unjiženo prosjašče*j* . . .
(No za rana so me težile vezi:
Druge Muze, ne laskave, ne ljubljene,
Žalostne sopotnice žalostnih, bednih (ljudij),
Rojenih za trud, trpljenje in okove, —
Te Muze jokajoče, skrbeče in boleče,
Vedno želeče, ponižno proseče . . .)

Njekrasov je bil nihilist; lahko bi bil postal jeden največjih lirikov, tako sem čital nekje, toda nihilist ni umel prave poezije. Saj so nihilisti imeli izrek: „Kos sira je več vreden nego ves Puškin.“ — Tudi rajniku H — u so očitali nekateri, kakor si mi pravil in pisal, da je nihilist, ateist i. dr., a krivično. Po dovršeni zrelostni preskušnji je hotel torej vstopiti v bogoslovno semenišče zagrebško? Oh, pa nosil je v mladih prsih kal smrtne bolezni, ki mu je končala življenje. Pišeš mi, da je nosil to kal bolezni v prsih že izdavna, od tedaj, ko je začel spoznavati svet, ta svet gorjá, ta svet solzá. Začel se mu je odpirati širni svet, premajhen za njegovega velikega duha, pa — se je zaprl nad

to. Zavarovalnica je izplačala naloženi denar in tudi s tem si je Viktor nekoliko opomogel.

Včasih je vzel puško in s kumom starejšega brata šel prežat na divjačino, dostikrat tudi sam. To mu je bila jedina zabava.

Ozrl se je sem in tam po kakšni mladenki. Viktor je bil zastaven mladenič, v čegar modrem očesu je odsevalo njegovo dobro srce. Oče se mu je postaral in nikakor ni mogel biti siten zato, če je sin iskal družice.

Nekoč se je vrnil Viktor zvečer s polja. Stari je sedel ob ognjišču in se radoval prijetnih duhov divjega zajca, katerega je pekel na ražnju. Pogledal je sina prijazno, obraz je kazal, kako je dobre volje, zakaj zajec je obetal slasten užitek. Viktor je slutil, da je ta trenutek pripraven tudi za važnejše pogovore.

„Oče“, pravi, „sinoči sem bil zopet tam na Studencu — tam veste — pri Dolinšku — Veste — Barbka je — vrlo deklet — dobro deklet.“

„Pa ti je dala večerjo?“

„Ne; ta me je čakala doma; pa zvedel sem, da bi Dolinšek dal meni Barbko . . .“

„Hm! Dolinšek je bogat. To je rekla menda samo ona. Pomisli sramote, če bi zares vprašal,

pa bi ti rekli: ne — premajhen si — prelahak. S tem ne bo nič, sinko.“

„Kakor kaže, ne bo z menoj nikdar nič.“

„Bogate ne dobiš; tako ti povem.“

„Oni dan ste pa rekli, da ubožne ne marate, ker bi ljudje govorili, kako na nič je Predalova hiša.“

„Potrpi, Viktor, potrpi! Naša hiša mora dobiti primerno nevesto.“

Mladenič je spoznal, da bi bilo brezuspešno, pričati se z očetom o primernosti ali neprimernosti prihodnje neveste. Prav nezadovoljen in godrnjaje je čakal okusne večerje.

Tisto jesen je prišel na Studenec učitelj Rjavec.

Viktor Predal ga je poznal že iz gimnazijskih let; pozneje sta bila, dasi je bil Rjavec znatno starejši, jedno leto skupaj pri vojaških vajah. Učitelj je bil oženjen, imel nekoliko družinice, a zato bil še vedno zadovoljen.

Prijatelj v vzgled je Viktorja še bolj mikal, da bi si poiskal ženice, a kje? Zato so se pogovori, kakor oni ob pečenem zajcu, ponavljali pozneje večkrat. Preveč pa stari ni pustil govoriti, shropel je kakor puran . . . (Dalje.)

Kako je učenec oženil mojstra.

(Dogodba. — Spisal Vekoslav.)

(Konec.)

Težko in predolgo bi bilo, če bi hoteli navesti tu vse Štēfove besede, s katerimi je hotel Minko pridobiti za svoj koristni namen, kako ji je priporočal, naj vzame Miho za moža. Rotil se je in zaklinjal, da mu je Miha že večkrat na tiho povedal, kako mu Minka ugaja zaradi marljivega gospodarenja in zaradi pobožnosti in še iz drugih vzrokov, ki so bili vsi tehtni. Slednjič se je Minka hoté ali nehoté dala prepričati, da jo Miha posebno spoštuje, če že drugega ne. Kako bi jo bil sicer počastil ravnokar s tako krasnim darilom, četudi mu nikdar ni nič dobrega storila. Naj se je ustavljala, kakor se je hotela, vendar je morala to spoznati za izreden znak Mihine naklonjenosti. Nehoté je tudi pritrjevala v duhu Štēfovih besedam, da je Miha neizrekljivo dobrega srca, da je ljubezniv in kdo ve, kaj še. Zato si je pa tudi približno začela domišljati, kako blaženstvo bi bilo, če bi ž njim živela v zakonu. Naravnost pa tega Štēfu ni mogla povedati. Izgovarjala se je, da ni dovolj lepa, akoravno je Štēf trdil, da Miha ne bo gledal na take malenkosti, naposled

da bi jo ljudje v zobe vzeli in bi ji tak korak zamerili.

„Veš, Minka!“ dejal je zopet in zopet prizadevajoči si Štēf, „dobro bi se vama pa vendar tudi godilo. Miha ima denar, več, več, kakor si ga ti pridobiš z vsemi svojimi šopki, venci in kaj vem, s čim še.“

Take besede pa so bile za Minko najkrepkejše.

Minka ni naravnost ničesar obljubila zastran Mihe. Štēf je pa vendar iz drugih tehtnih vzrokov sklepal, da je Minko pridobil za svoj prelepi namen. Poslala ga je doli v vas v kovačnico, da bi nesel Mihi steklenico najboljše slivovke, katero je posebno čislal. Nadalje naj bi mu izrazil v njenem imenu srčno zadovoljnost s poslano pečjo in naj bi ga zagotovil, da si bo to čast dobro zapomnila in mu jo povrnila, če bo mogoče.

Štēf je dobil pijače, kolikor je hotel, in vse to — zastonj. Slednjič se je opotekaje se odpravil doli v vas, da Mihi pové, kar se mu je naročilo, in tudi še marsikaj, — kar se mu ni naročilo. Pri Minki je mnogo lagal; sedaj je pa v srcu sklepal, kaj bo pripovedoval Mihi.

Resnici na ljubo se mora tu dostaviti, da je Štêf zastran Mihe govoril vse na svoj račun, zakaj onemu ni bilo nikdar prišlo na misel, da bi vzel Minko. Štêf si je namreč že naprej predočeval neizrekljivo hvaležnost Mihe in Minke, ako ju spravi vkupe. Koliko frakeljčkov si lahko s tem delom zasluži, morebiti dovolj do smrti!

Minka tistega dné ni naredila nobenega šopka več. Kako bi pa tudi v tako važnem hipu življenja? Neštevilnokrat je premislila vse, kar je ta dan tako v kratkem času doživela in kar ji je pripovedoval striček Štêf. Kdo ve, ali bi vendarle ne bilo dobro, če bi res Miho uslišala, če jo že ima tako rad in ker zdaj gotovo ne bo več odjenjal tako zlahka?

Tisočeri pomisleki so se ji vzbujali v srcu, a skoro vse je pobila s protirazlogi; ker zdelo se ji je, da vendar ni bila nikdar baš tako zakleta sovražnica možitve. Zato je priznala, da ne ve, kaj bi v tistem hipu storila, če bi vstopil mojster Miha in bi snubil.

III.

Prej neznané
Srčne rane
Meni spati ne pusté,
Prešern.

Že so bili vsi pošteni ljudje pri počitku, samo skozi jedno okno je še uhajala luč venkaj na cesto. Nič ni motilo jasne in mirne noči, samo sedaj pa sedaj je v bližnjem potoku nekaj zazvenelo, ker je huda zima razbijala in razganjala led. Pa pozno bedéči mož vsega tega ni opazil, saj še tega ni videl, kar se je v tem času godilo v njegovi najbližji sosesčini.

V peči je prasketal ogenj; že je pojemal, ne da bi se nanj delo novo poleno. Brleča svetilka je slabo razsvetljevala polmrak, ki se je razprostiral po tesni in umazani sobi. Stenja je dogorel, in luč je pojemala. Pri oglodani in razpokani mizi je pa sedela temna moška postava, naslonjena na desni laketi, tako da so se prsti skrivali v dolgih razkuštranih laseh. To je naš znanec mojster Miha.

„Bes jo lopi, kaj mi pa hoče? Kaj meni za njo! — Toda kaj si hočem, če me po vsi sili želí.“ — Take in jednake pretrgane stavke je izgovarjal, a kakor sanje so izginili, ne da bi jih slišal kdo razven Mihe.

Miha v tem hipu vstane ter gre k peči, da pogleda, ali se mu je krompir v žerjavici že dovolj spekel. Lačen je, ker je delal v pozno noč in se je pošteno utrudil, a ni imel še posebne večerje. — Brskne jedenkrat, dvakrat po ugašajoči žerjavici, a krompir se ne pokaže.

„Oj, ti strela!“ zamrmra in se vsede zopet za nepognjeno deščato mizo. Predolgo je sa-

njaril — in krompir mu je med tem časom na žerjavici zgorel. Na večerjo torej že ni več upati. Na mizi je stala majolkasta steklenica in v njej nekaj mokrega, a v kotu na mizi je plesnivil kos črnega kruha. Tudi to dvoje bo nocoj dobro za večerjo, kakor je bilo že večkrat.

Mojster Miha je doslej vedno tako živel. Opoldne je zahajal k sosedu, kjer se je bil pogodil za obed. Za drugikratne želodčne potrebe pa si peče v žerjavici krompir in tu in tam si skuha k večjemu še žgancev ali kaše. To je pa tudi že skoro vse, kar si ve skuhati. Da si pa vse to kuha sam, krivo je, ker pravi, da bi mu sicer stvar prišla predrago. A omenili smo že na drugem mestu, da je Miha zelo štedljiv.

Četudi je Miha s takim življenjem v občé še precej zadovoljen, vendar so ga že včasih slišali govoriti: „Bes naj kuha! Jaz se ne bom več ukvarjal s takimi dolgočasnostmi, ker nisem ustvarjen za take reči!“

Tudi nocoj je podobno mislil. Toda kdo mu naj vse to opravlja, če ne sam? Da, ko bi imel za to koga drugega, tedaj bi lahko brez skrbi vihtel kovaško kladivo, a kuhanje prepustil bi ženskim. Prav zaresno nikdar ni mislil, kako bi to breme izročil drugemu, nocoj je pa. Imel je ravno nocoj za to dovolj vzroka.

Kaj vse je doživel zaradi tiste šale, ki si jo je bil dovolil nasproti pobožni Minki! In kako je vse to prišlo? Pač si je mislil, da Minka ne bo ravnodušna, ampak da ga bo obrekovala in grajala pri Črnilčanih, in ljudje se ji bodo smejali. Toda to ga ni motilo; hotel je oni skopec narediti kolikor največ čuden in neraben, zato, da bi jo jezil. A sedaj tak uspeh!

„Oj ti moj Bog!“ dejal je tožno, predno se je spravljajal k počitku. „Ali sem jaz ob pamet, ali je pa Minka in ž njo vred Štêf. Norčkati sem se hotel ž njo, a kako čisto drugače je to stvar razumela ona! Namestu hudih besed, ki sem jih zaslužil, poslala mi je takšen odgovor, da me je res sram, ker sem bil tako hudoben proti njej! In poleg tega mi daruje tako dobrega slivovca, da se mi duša ob njem joče!“

Po teh besedah ga je pa zopet potegnil za dober požirek, in tako dobro mu je del, ker mu ga je poslala — zastonj! S tem je pozabil na glad in trud in še jedenkrat si je izkušal predočiti čudne dogodke tistega popoldneva.

Zdelo se mu je nakrat, da ne sedi več tu v svoji temni sobi, ampak da je pred nakovalom v delavnici. v svoji ljubi kovačnici, v katero se pride iz te njegove sobe skozi pol razpadle duri. In zdelo se mu je, da vidi pred seboj soseda Štêfa, ki mu še pač nikdar ničesar ni pripovedoval s toliko ognjevitostjo kakor ta

dan čudne stvari o pobožni Minki, ki ga bajè hoče imeti za moža.

„Miha, ti presrečni Miha!“ tako je govoril. „Vendar te je slednjič pamet srečala! Ali ti nisem že davno pravil, da ti pride veselje do ženitve? Dobro je tako, dobro! Vidiš, tako spretno si jo ujel ono Minko, ker si ji poslal tisto lepo stvarco! Res lepo si tisto naredil. In še zastonj si jo dal. No, Miha, morebiti ti ne bo žal, zakaj Minka je tvoja. Povedal sem ji že naprej, kako jo imaš rad in kako jo boš šele imel. Pa saj sem vedel, da jo res imaš rad, če mi ravno nisi povedal. Sedaj ti pa povem to-le: Sam peklenšček ne prepreči več tvoje ženitve. Minka je kar nora za teboj, vzela te bo, in dobro vama bo.“

Tako nekako so se Štêfove besede glasile, in te so mojstra Miho tako strašno razburile, da jih ne more več pozabiti. Ne dadó mu mirú še tako pozno v noči, ker mora neprenehoma premišljevat, kako dobrotljiva je pač Minka. In s čim bi si bil prav za prav zaslužil to milost? „Ker si ji poslal ono lepo stvar“, pravi Štêf. No, lepa stvar je bila to! Namesto naročenega skopca ji je skoval tako velikanski nestvor, da še podoben ni bil skopcu za podgane. In to naj jo je tako vzradostilo, da ga hoče za moža?

Take neznosne misli so se mojstru Mihi podile po glavi, in ni vedel, ali je sploh na tem kaj resnice ali se mu sanja. Celi večer mu je Štêf pripovedoval in trdil, kaj je Minka rekla, kako ga je vesela, kako ga hoče vzeti za moža in tako dalje, a vendar Miha tega še ne more verjeti. Sploh pa, če bi bila to gola resnica, čeravno mu ni umljiva: pa bi bilo mogoče, da bi se Miha sploh ženil s katero si bodi?

Dasi so ga mnogokrat dražili, naj se ženi, predno se postara, vendar se je Mihi vse to zdelo prazno, celó hud je bil na take opomine; samo tedaj ni nič rekel, če mu je kdo dal pijače. Kako bi si pač s trezno pametjo mislil kaj takega? Katera bi neki marala za kovača? Kovač je sicer potreben in v obče čislán, toda za zakon ni preveč sposoben. Zlasti Miha ni imel ničesar, kar bi imenoval svoje, če ne vštévamo vsote, ki si jo je bil s težavo prihranil, o kateri pa ni vedel nikdo nič trdnega, kolika je bila.

Ker je torej menil, da ga nobena ne bo marala, ni nikdar mislil na zakonski stan; sam je hotel ostati in si poskrbeti, da bi stare dni preživel brez stiske in pomanjkanja.

Z Minko bi pa bila sedaj stvar vendar malo drugače, če bi ga res hotela.

Ravno smo videli, kake težave ima Miha, če si hoče kaj skuhati; saj je pa tudi res, da so ženske desetkrat spretnejše v takih rečeh kakor moški. Mihino stanovanje, ki je bilo zadaj

za kovačnico in se je z delavnico stikalo, bilo je kaj slabo, a čediti si ga Miha tudi ni hotel s prevelikimi stroški, saj ni njegova last, ampak črnilske občine. Vse te in še druge neprijetnosti pa bi hipoma prenehale, ko bi vzel Minko z Brega.

Jejmene! kako bi bilo lepo, ko bi šel zvečer po delu lahko mirno gor na Breg k Minki na svoj novi dom! In kako imenitno bi bilo, ko bi mu sèm doli h kovačnici prinašala obed! One-le denarce, ki jih ima prihranjene, dal bi v gospodarstvo in tudi zaslužil bi še vedno nekaj; tako bi pa gotovo tudi Minka bila ž njim zadovoljna.

Tako blažena bodočnost se je Mihi odpirala, in on bi naj ob vsem tem mirno zaspal!

Pa zopet je prišel čez njegovo čelo temen obláček: „Kaj pa, če bi vse to ne bilo nič? Če se Minka in Štêf iz mene norčujeta, kakor sem se jaz iz njiju?“

In res, kovač Miha je bil pretrezen, da bi bil kaj takega veroval kar tako hitro. Vendar že njegove misli so bile nekaj vredne, ker so mu razkrile dosedanji slabi položaj in vzbudile v ne preobčutljivem kovaškem srcu čudno hrepenenje, katero imenujemo ljubezen.

Tako je minula ura za uro v dvomu in v načrtih, dokler ni v peči potihnilo prasketanje ognja in dokler slednjič ni ugasnila slabo brleča svetilka na mizi. V tem hipu je pa že tudi zapel petelin gori v vasi, ki je druge dni Miho prebujal iz spanja.

Sedaj ni bilo več vredno misliti na spanje, ampak Miha je stopil v kovačnico in zanetil ogenj ter zopet živahno vihtel kladivo in klešče. Trdno je pa sklenil, da hoče prej ali slej priti celemu razmerju z Minko do dna.

Tudi Pavel je prišel kmalu potem v kovačnico iz doma, kamor je po večerih zahajal spat. Malo čudno se mu je takoj zdelo, da ga je mojster danes nenavadno prijazno pozdravil, dasi je bil sicer tudi danes kakor vedno molčeč.

„Pavel“, vpraša čez dalje časa mojster, „kako si včeraj opravil pri Minki in pri županu? Kaj so dejali?“ — Pavel je pa prav tisto prejšnji večer pripovedoval že dvakrat.

„Dobro je šlo“, pravi, „kakor sem povedal. Minka se je čudila, neizrekljivo se je čudila in skoro bi ne bila verjela, da ste njej poslali; menda si ni mogla misliti, da vi znate napravljati kaj tako imenitnega.“

„In drugega ni rekla?“ vpraša Miha.

„Ej no, samo vesela je bila, ne vem pa, da bi bila kaj rekla!“

„A županovi?“

„Tam pa niso bili nič veseli“, pravi Pavel. „Dal sem očetu županu in nič nisem rekel, pa tudi on meni ne besedice, ampak čemerno se je držal, kakor da bi mu ne bilo po volji.“

„Tako torej“, misli si Miha. „Tako dolgo sem se mučil samo zanj, češ, da bo zadovoljen, A ljudje ne razumejo, kaj je dobro in kaj slabo. Nehvaležneži!“

Upal je poprej, da ga povabijo čez božič, pa se je varal! Zopet si je zmislil, kako lepo bi bilo, če bi imel svoj dom in bi ne bil odvisen od vsakoga, in vroče je želel, da bi bilo res vse, kar je o Minki zvedel po starem Štêfu.

IV.

Vendar ženskim je ljubljén.
Nar. pésem.

Večina pisateljev natanko popisuje, kako se njih junaki in junakinje združujejo v večne zveze. Morda bi se dalo včasih pisati kaj boljšega. No, vendar tudi jaz nečem zaostati, marveč hočem povedati, kako sta se naposled vzela Miha in Minka vsled Pavlove zmote.

Lepega predpustnega dné je bilo, ko so po vsem Črnilu odmevali glasovi gostovanjskega veselja. Vsa vas se je udeležila izredno slovesnega ženitovanja, ki se je vršilo v hiši očeta župana. Ženin in nevesta sta pa bila mojster Miha in pobožna Minka z Brega. Da je bila ta slovesnost tako velikanska, pripomogel je poleg Pavla posebno stari Štêf. Že od tedaj, kar so ju prvič oklicali, stekaval je po vasi in prigo-varjal, da bi se pripomoglo kaj Mihinemu ženitovanju, in vaščani so bili pripravljeni, s tem izkazati svojemu dobremu kovaču posebno svojo zadovoljnost.

Akoravno se je o poročencih pošepetavalo marsikaj skrivnostnega, bili so v obče vsi dobre volje, ker so že Mihi privoščili srečo, če že ne toliko Minki. Miha je bil res tako srečen, da še na pijačo ni prav mislil, ki mu je dosihdob bila, rekli bi, jedina prijateljica. Kako srečen je,

da je odslej pristen Črnilčan, ker je dobil tukaj svoj dom! Nikdar si prej ni mogel misliti, kako sladka je za človeka zavest, da je sam svoj gospod na svojem posestvu. Minka se ni nič premislila zastran svojega hitrega sklepa, da se omoži z Miho. Marveč zadovoljna je ž njim in le to obžaluje, da je čas njunega združenja prišel šele v poznih letih.

Ves pogovor pri ženitovanju se vrti večinoma okrog one čudno lepe peči, ki so jo ljudje imeli za povod ženitve. Oče župan je bil seveda nekoliko slabo iznenajen, ko je mesto pričakovane peči dobil Minki namenjeni veliki skopec. Ko je pa celo stvar zvedel, ni bil več jezen, ampak žal mu je bilo, da zaradi te dogodbe Mihe ni bil povabil čez božične praznike k sebi, kakor je bila prejšnja leta navada. Da bi ga za to odškodoval, napravil mu je na svoje stroške gostijo v svoji hiši.

Marsikateri vaščan, katerega je bil Miha kdaj oštel, če ga je dražil z ženitvijo, oponašal mu je danes, češ, ali nisem vedel, da se oženiš? Dasi pa niti Miha niti Minka nista hotela priznati, da bi ju bila ona peč zjedinila, vendar stari Štêf ni mogel cele stvari zamolčati, marveč na dolgo in široko je vsakemu pridovedoval, kako je on s pomočjo Pavlovo vzrok te ženitve.

„Ko bi mene ne bilo“, pravi, „nikdar bi se ta dva ne bila poročila in nikdar bi jima ne bilo dobro, kakor jima bo odslej zanaprej!“

Samo Pavel je izmed vseh najbolj tih s svojo zaslugo. Saj še za to Boga hvali, da ni bil kaznovan za svojo zmoto. Od tiste dobe naprej pa ni slišal od mojstra Mihe ne jedne žal besede, in ne jedenkrat ga ni več lasal. Izginila je torej skrb, ki je vso spletko povzročila, da bi ga namreč čemerni Miha ne spodil iz službe. S to pridobitvijo je pa bil Pavel še srečnejši, kakor sta morebiti bila Miha in Minka v svojem novem stanu.

Vzori in boji.

(Po prijateljevih pismih priobčil Jož. Ošaben.)

(Dalje)

59. Kriva sodba. — Sošolec — redovnik. — „Tko je vjera, tko-li nevjera!“ — Lessingov „Nathan der Weise.“ — Novi profesor.

... sušca ...

Dragi oče! Prejel sem Vaše poslednje pismo; razveselil sem se, ko sem bral, da ste doma vsi zdravi, tudi mati. A nekoliko me je pa zbôdla, — to moram priznati, — Vaša pripomba, da sem minulo polletje kolikor toliko

posnemal — raka. Dragi oče! tu bi Vam rad navedel oni izrek slavne francoske pisateljice, da „Tout comprendre, c'est tout pardonner“, toda, ker ste mi že jedenkrat oponesli, da ni čisto krščanski, nečem se sklicavati nanj, toliko pa smem reči, da nas dijake mnogi pretrdo, vse pretrdo sodijo. Če že pride v šesto šolo, brez dvoma se vsak trudi po svojih močéh, da ustreže gospodom profesorjem. Pa če vkljub vsem naporom pade —, komu ne bi upadel